

STALNO RAČUNAM KOLIKO IMAM PARA

Mama se razboljela 2018. godine. Otisnula se na svoj konačni put i ja sam tada do kraja shvatio kako sam se već ranije počeo pripremati za takve životne lomove, misliti o njima unaprijed i pokušavao ih prognozirati. To sam prvi put djelimično osvijestio nakon što se tata razbolio, kada sam imao čudan osjećaj da sam na neki način u poznatoj i očekivanoj situaciji, a s mamom je i definitivno postalo jasno. Ove moje interne i intimne pripreme za najteže stvari bile su negdje naivne jer sam vjerovao da ću na taj način biti manje emotivno pogođen kada se dese. U isto vrijeme dijelom i mazohističke jer sam unaprijed razmišljao o bolestima i umiranju i na taj način se prije vremena opterećivao takvim stvarima. Ali negdje i djelotvorne jer zaista nisam bio toliko iznenađen kada su se počele dešavati i mogao sam racionalno reagovati. A koliko me je sve to pogodilo, neću previše objašnjavati osim spoznaje da su takvi doživljaji u meni obično duboko potisnuti i onda me drmaju iz tih svojih provalija. I nisam jednom poželio da su tuga i žalost makar malo bliže površini svakodnevnice, da mogu kao čovjek isplakati ovo što se godinama nakupljalo. Kao mlađi

sam još i plakao, cmizdrio i slinio, ali kako vrijeme odmiče sve mi teže ide od ruke. Sada mi se čini da sam bolesti i smrtne ishode najbližih, onako kako nas je tata i savjetovao, ustvari odbijao-od-sebe i siguran sam da su stanja koja pokušavam ovdje opisati povezana sa suzama koje nisam znao ili nisam mogao isplakati.

I još jednom se hrana i kuhanje uplelo u ozbiljne životne okolnosti, kao da su takve stvari u našoj porodici važnije nego što mislimo i često igraju neke značajne, sporedne uloge u presudnim epizodama. Spominjao sam već kako je mama povremeno dolazila kod nas na ručak i ja bih tada spremao neke specijalitete, a ona bi poslije danima, iskreno hedonistički pričala o tom jelu i dodatno bismo preko telefona razgovarali o receptima. To su najbolji deveri i brige, imam običaj danas reći, kada se čovjek takvim stvarima zanima i nema „pametnijeg“ posla; ne, ustvari je posrijedi jedan od najpametnijih poslova. Tih godina mama bi nas također pitala šta bi mi voljeli da nam ona spremi, nešto od onoga što je usavršila, a bilo je toga prilično. Onda bismo mi nekim danima vikenda vraćali posjetu, išli na crnu zeljanicu ili miješani burek, sa salatom od kiselog kupusa, nekad pržene srede sa zelenom salatnom, ili bi ona, po zajedničkom dogovoru, u toku sedmice spremila nešto za nas a ja bih onda svraćao po jelo i nosio kući. Kao što kuhanje ne trpi nervozu i brzopletost i te se emocije obično primijete na gotovom jelu, isto tako se i osjeti kada je nešto pripremljeno sa smirajem i pažnjom, a takve su bile njene delicije, sahani puni ljubavi. Tako je počet-

kom maja te godine mama bila kod nas na nedjeljnom ručku i na njen upit šta smo mi od njene kuhinje poželjeli, složno smo rekli sarmu u hraštanu. Napraviću vam vrlo rado, ništa lakše, rekla je sretna.

Već sutra poslijepodne, ponedjeljak je bio, poslala mi je poruku da je sarma spremna i da svratim kada mi bude zgodno. Tako je i bilo, otišao sam nakon posla u Olimpijsku 22, pokupio veliku šerpu i kao medo je zadovoljno i pažljivo spustio u gepek. Isti dan smo sjeli da ručamo, izvadili na tanjire i u zdjeli pripremili domaći mileram od Lemeša. Nakon što smo probali i neko vrijeme prešutno jeli, rekao sam da je čudno. Na šta misliš, pitala je Sanja. Majke mi, nastavio sam, da ne znam da je ovo mama spremala, da nisam ja lično išao da donesem, ne bih rekao da je ovo njena sarma; to je taj okus i miris, nema govora, ali nešto nije u redu. Vidi kako je smotana čudno i labavo, sve zajedno je zbrčkano, tačno kao da nije svojom rukom pravila. Definitivno ovo nije njen rukopis ali neću joj ništa spominjati, nemoj ni ti molim te, dešava se, biće bolje drugi put.

U tom periodu smo imali ozbiljnih porodičnih problema, životnih udara koji te ne mogu mašiti i znam da je mama naročito bila pod velikim stresom. To je bio ponedjeljak kada smo jeli tu neočekivano drugačije spremljenu sarmu. U petak sam bio na poslu kada mi je ona poslala čudnu poruku sa puno istih slova, ništa nije značilo, izgledalo je kao kada se djeca igraju s mobitelom i tipkaju. Gledao sam u ovo zbušnjeno, a onda me je nazvala s fiksnog telefona, teško je pričala i samo sam uspio razumjeti dođi. Nisam ja

slučajno sve ove godine uvijek sa sobom nosio rezervni ključ od tog stana i svako malo provjeravao da li mi je u torbi; to je bio dio mojih priprema koje sam ranije spomenuo. Odmah sam otišao do njenog stana, otključao i našao je na podu. Ubrzo je stiglo auto Hitne pomoći, iznijeli su je na nosilima i krenuli smo prema Državnoj bolnici. Vozio sam iza, usput javljao kome sam trebao i u trenutku se, zvučalo to banalno ili ne, sjetio sarme koja nije bila napravljena onom poznatom rukom.

Mama je doživjela težak moždani udar i nakon nekoliko dana u bolnici, potom u banji u Fojnici, ležala je slabo pokretna u stanu u Mojmilu. U istom tom stanu tata je umro 2014. godine, to je bila njihova sarajevska, ispostaviće se konačna adresa. Ja sam se bavio organizacijom osoblja koje se dvadeset i četiri sata brinulo oko nje jer više nije mogla sama. Od nje prevelike osjećajnosti, ostao je zamučeni pogled kao zamagljeni prozor u nekadašnju osobu; osmijeh je ličio na onaj prijašnji ali je bio siv i bez radosti. Sve je radila srcem i od te srčanosti je pregorjela. Kada bih ujutro došao da je obiđem i donesem šta je potrebno, kratko bih se s njom upitao, a onda oko logističkih stvari progovorio s njegovateljicom koja je bila u smjeni. I obično bih nešto od onoga što sam trebao donijeti namjerno zaboravljao, samo da bih morao opet izaći do obližnje samoposluge Amko. Teško je bilo gledati u takvom stanju, a nisam mogao to pred njom pokazivati i zato sam tražio izgovor da izađem.

Promijeni se čovjeku slika svijeta i prioriteti, mislim na ove koji posmatraju, kada izbliza vidi ozbiljnu